

Medisch

Analgetica remmen werking antidepressiva

Paracetamol, ibuprofen en aspirine hebben invloed op de werking van antidepressiva. Dat is gebleken uit onderzoek van de Rockefeller Universiteit in New York. In het onderzoek werd gekeken naar gedragsveranderingen na toediening van antidepressiva bij depressieve muizen. De helft van de proefdieren kreeg bovendien analgetica toegediend. De antidepressiva bleken minder goed aan te slaan bij de muizen die ook analgetica kregen.

(Bron: nu.nl)

Medicatie voorkomt overdracht hiv

Vroegtijdige start van antiretrovirale therapie (ART) bij hiv-geïnfecteerden reduceerde het aantal besmettingen van hiv-negatieve partners met 96%. Deze resultaten van een gerandomiseerd klinisch onderzoek zijn vroegtijdig vrijgegeven omdat het succes van de behandeling overduidelijk was. Aan het onderzoek van Myron Cohen et al aan de Universiteit van North Carolina werd deelgenomen door 1.763 koppels van wie 1 partner hiv-geïnfecteerd was en de ander niet. Voorwaarde voor deelname was dat de geïnfecteerde partner nog een dusdanig groot aantal CD4-lymfocyten in het bloed had, dat voor de eigen gezondheid nog geen therapie nodig was. De gerandomiseerde helft van de geïnfecteerden kreeg toch een ART-behandeling; bij de controlegroep werd gewacht met behandelen tot het aantal CD4-lymfocyten tot onder 250 cellen per ml was gezakt. Van de 877 koppels van wie de hiv-positieve partner op basis van het lage aantal CD4-lymfocyten met ART werd behandeld, waren 27 partners besmet; in de groep die vanaf de randomisatie met ART werd behandeld, trad slechts 1 besmetting van een partner op. Ook de gezondheid van de hiv-positieve partners zelf was gebaat bij de vroegtijdige behandeling: slechts 3 van hen kregen een extrapulmonaire tuberculose, terwijl in de groep die een behandeling kreeg op grond van een te laag aantal CD4-lymfocyten 17 van deze infecties optraden.

(Bron: MedNet)

Natriumtekort mogelijk oorzaak botfracturen

Bij ouderen met een te laag natriumgehalte van het bloed komen vaker botfracturen voor dan bij ouderen met een normaal natriumgehalte. Ouderen met een te laag natriumgehalte vallen ook vaker. Dit kwam naar voren uit onderzoek aan het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam.

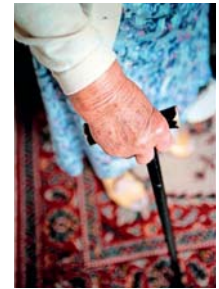
Voorheen werd gedacht dat te weinig natrium in het bloed onschadelijk was voor de gezondheid. Uit het zogeheten Erasmus Rotterdam Gezondheid en Ouderen-onderzoek, onder leiding van Carola Zillikens, konden echter andere conclusies worden getrokken en bleek dat deze opvatting moet worden bijgesteld. Zillikens stelde dat het onderzoek heeft aangetoond dat een licht tekort aan natrium in het bloed al leidt tot 61% meer wervelfracturen en 39% meer andere plaatsens, zoals van polsen en heupen.

Het sterftecijfer onder de ouderen met natriumtekort lag 21% hoger dan bij de ouderen zonder natriumtekort. Er was bij hen ook vaker sprake van diabetes mellitus type 2 en er waren meer gebruikers van diuretica. Dit zijn 2 mogelijke oorza-

ken van een laag natriumgehalte, aldus de onderzoeker.

Hoewel de onderzoeksresultaten opvallend waren, vond Zillikens het te vroeg om alle ouderen met botfracturen te screenen op hun natriumgehalte. De bevindingen moeten eerst worden bevestigd door aanvullend onderzoek. Als daaruit dezelfde resultaten naar voren komen, kan het verstandig zijn ouderen met een botfractuur te testen op het natriumgehalte van hun bloed. Bij een te laag natriumgehalte kan worden overwogen dit te behandelen, hoewel Zillikens als voorbehoud maakte dat strikt genomen eerst in een nieuw onderzoek moet worden aangetoond dat die behandeling ook daadwerkelijk zou leiden tot een kleinere kans op een nieuwe botfractuur.

(Bron: gezondheidsnet.nl)

© Nationale Beeldbank

Jaarverslag Tuchtcolleges voor de Gezondheidszorg

In Nederland wordt de tuchtrechtspraak voor de gezondheidszorg in eerste aanleg uitgeoefend door 5 Regionale Tuchtcolleges en in beroep door het Centraal Tuchtcollege in Den Haag. Onlangs publiceerden zij gezamenlijk het 'Jaarverslag 2010'.

Bij de Regionale Tuchtcolleges kwamen in dat jaar 1.524 klachten binnen en werden er 1.493 afgehandeld. De aantallen afgehandelde klachten in de mondzorg bedroegen 0 voor orthodontie, 11 voor mondziekten, kaak- en aangezichtschirurgie en 122 voor tandartsen. De meeste klachten waren afkomstig uit de regio's Den Haag (42) en Amsterdam (47) terwijl in Eindhoven 20 klachten binnenkwamen, in Zwolle 14 en in Groningen slechts 10. Bij het Centraal Tuchtcollege werd 1 zaak in de categorie mondziekten, kaak- en aangezichtschirurgie afgehandeld en 41 zaken met betrekking tot tandartsen.

In het jaarverslag worden kort 2 klachten tegen tandartsen besproken. Een klaagster wilde in verband met levensbeschouwelijke bezwaren geen implantaten met gezondheidsonvriendelijke materialen. De klacht, inhoudende dat de tandarts toch dergelijke implantaten heeft geplaatst, werd gegrond verklaard. De tandarts kreeg een waarschuwing. De andere klacht gold een tandarts die weigerde klager als patiënt op te nemen. Hoewel de gedragsregels voor tandartsen hieromtrent niets bevatten, is een andere zorgverlener dan een arts, zoals een tandarts wiens praktijk nog nieuwe patiënten aanneemt, gebonden aan dezelfde zorgvuldigheidseisen als een arts indien hij weigert een patiënt aan te nemen. Omdat de gedragsregels voor tandartsen hieromtrent (nog) niets bevatten, kwam het college tot een gegrondverklaring zonder maatregel.

Nieuwe aanwijzingen voor herkennen blaarziekten

Dermatoloog Jacqueline Buijsrogge promoveerde onlangs op haar proefschrift getiteld 'Unusual variants of subepidermal autoimmune bullous diseases'. Hierin stelde zij nieuwe aanknopingspunten te hebben ontdekt voor het herkennen van blaarziekten.

Er zijn ziekten waarbij blaren ontstaan op de huid en op de slijmvliezen, bijvoorbeeld die van de mond. Bekend is dat deze subepidermale auto-immuun bulleuze dermatosen worden veroorzaakt door aantasting van het afweersysteem. Maar over de precieze oorzaken bestaat nog veel onduidelijkheid. Buijsrogge verrichtte hiernaar onderzoek in het Centrum voor Blaarziekten in het Universitair Medisch Centrum Groningen. In dit gespecialiseerde centrum worden patiënten uit heel Nederland onderzocht en behandeld.

Uit het promotieonderzoek bleek dat het autoantigeen plectine mogelijk een rol speelt bij het ontstaan van pemfigoïd, een veelvoorkomende vorm van bulleuze dermatosen. Buijsrogge toonde bovendien aan dat het eiwit BP180 van invloed kan zijn op orale lichen planus. Dit is een aanwijzing dat orale lichen planus en pemfigoïd mogelijk nauwer aan elkaar verwant zijn dan eerder werd aangenomen. Verder vond de promovendus nieuwe aanwijzingen dat klinische herkenning en gebruikte laboratoriumtechnieken van grote invloed zijn op de diagnose van bulleuze dermatosen. Om epidermolysis bullosa acquisita vast te stellen dient niet alleen serum, maar ook een huidbiopt te worden onderzocht. Zou dit niet gebeuren dan blijft tweederde van de ziektegevallen onopgemerkt.

Fysiotherapie bij orofaciale functiebeperkingen

Op basis van ervaringen van patiënten en de gemeten functies voor en na behandeling van orofaciale tumoren onderzocht Caroline Speksnijder, docent bij de vakgroep Fysiotherapiewetenschap van het Universitair Medisch Centrum Utrecht, de effecten van tumorinterventie, reconstructie en rehabilitatie op de functie van mond, nek en schouders. In mei promoveerde Speksnijder op haar proefschrift 'Function after oral oncological intervention, reconstruction and rehabilitation'.

Bij 158 patiënten werd retrospectief onderzoek uitgevoerd naar de beleving van de orale functie tot 5 jaar na de tumorinterventie. Voor een prospectieve evaluatie van de orale functie werden 145 nieuwe patiënten met mondkanker geworven. Excluseria waren eerdere of gelijktijdige tumoren, cognitieve stoornissen en het niet begrijpen van de Nederlandse taal. De resultaten werden vergeleken met die van 60 gezonde mensen van overeenkomstige leeftijden.

Grotere tumoren en meer lymfkliermetastasen in de nek werden intensiever behandeld dan kleine tumoren zonder metastasen en dit leidde tot een grotere mate

van functieverlies. Verdere significante functieafname als gevolg van radiotherapie kort na chirurgische behandeling en kort na alleen radiotherapie kwam niet naar voren uit het onderzoek. Een aantal functies herstelde gedeeltelijk in het eerste jaar na de tumorinterventie. Bij patiënten met een intensievere chirurgische behandeling was herstel van functie minder evident. Waarschijnlijk vergt herstel meer tijd bij deze patiënten, aldus Speksnijder. Het onderzoek liet zien dat een deel van de behandelde patiënten na 5 jaar nog steeds klachten had over een verminderde speekselsecretie, een achteruitgang van de gebitsstatus, een verminderde kauwfunctie en een verminderde lipfunctie.

Op basis van de evaluatie van fysiotherapeutische interventies zou een fysiotherapeut die is gespecialiseerd in training en optimalisering van de mobiliteit van het orofaciale systeem kunnen helpen bij functieherstel. Hiervoor is belangrijk dat de effecten worden onderzocht van revalidatiebehandelingen zoals (orofaciale) fysiotherapie, logopedie en diëtetiek bij functionele beperkingen.

Tandheelkundig

Schadelijke ingrediënten in mondspoelmiddelen

Bepaalde ingrediënten van mondspoelmiddelen kunnen een schadelijk effect hebben op de gebitselementen als de producten niet op de juiste manier worden gebruikt. Dit is gebleken uit onderzoek van de afdeling Tandheelkunde van de universiteit in Newcastle. Volgens Robin Seymour, hoogleraar tandheelkunde aldaar, is het ingrediënt alcohol de boosdoener. Mondspoelmiddelen bevatten vaak tot 26% alcohol om de werking van essentiële ingrediënten als menthol en eucalyptol te versterken. (Bron: DentalTribune)

Tandenpoetsen met biologisch tandpoeder

Het voelt aan als schuurmiddel voor de tanden en eigenlijk is het dat ook. Biologisch tandpoeder is een milieuvriendelijk alternatief voor tandpasta. Tandpoetsen met poeder is even wennen. Het blijft kleven op een vochtige tandenborstel en eenmaal in aanraking met speeksel, begint het ietwat te schuimen. Het tandpoetsen verloopt minder prettig dan met tandpasta, maar het geeft wel een schoon gevoel. Het materiaal doet een beetje denken aan het ouderwetse schuurmiddel Vim. Terecht, want het bestaat voornamelijk uit heel fijne kalkdeeltjes. Die slijpen de aanslag van de gebitselementen zonder het glazuur aan te tasten. (Bron: Trouw)

Meting speeksel eiwit vervangt pijnlijk tandvleesonderzoek

Eiwitconcentraties in het speeksel zijn een maat voor de ernst van ontstekingen van het parodontium. De mondarts zou eruit kunnen afleiden of een ingrijpende behandeling tegen parodontitis nodig is. Dezelfde biomarkers geven aan of een behandeling succesvol is geweest. Dat blijkt uit onderzoek van Amerikaanse tandartsen en biochemici waarover werd gepubliceerd in het *Journal of Clinical Periodontology* van mei waarop prof. dr. M.A.J. Eijkman attendeert in de katern Wetenschap van *NRC Handelsblad*.

Personalialia

Van Palenstein Helderman onderscheiden

“Vanwege zijn talrijke, grote en bijzondere persoonlijke verdiensten voor de samenleving, en dan de samenleving van de hele wereld, heeft Hare Majesteit besloten u te benoemen tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.” Met deze woorden besloot de burgemeester Wolfsen van Utrecht op 29 april zijn toespraak alvorens de bij deze bijzonder hoge onderscheiding behorende versierselen op de revers te spelden van NTvT-redactiemedewerker prof. dr. W.H. van Palenstein Helderman. Aan het begin van zijn toespraak vertelde de burgemeester dat hij bij zijn voorbereiding even had overwogen het noemen van de verdiensten van Van Palenstein Helderman te beperken tot het simpelweg noemen van de titels van al zijn wetenschappelijke publicaties. Bij nader inzien had hij toch besloten dit niet te doen omdat hij had uitgerekend dat die opsomming ongeveer 3 kwartier zou duren.

Van Palenstein Helderman ontwikkelde zich na zijn studie tandheelkunde in Utrecht snel tot een goed wetenschapper en hij promoveerde in 1975 op een proefschrift op het gebied van de medische microbiologie. In 1978 schreef hij een uitstekend overzichtsartikel dat in 3 delen in het NTvT verscheen. Een grote ommekeer in zijn carrière voltrok zich in 1987 toen hij voor 6 jaar vertrok naar de universiteit van Dar es Salaam in Tanzania. Daar koos hij definitief voor de stimulering van de preventieve tandheelkunde in ontwikkelingslanden. Belangrijk was dat hij de preventie van mondziekten combineerde met de preventie van algemene medische problemen, onder andere door handenwassen en het gebruik van ontwormingstabletten te stimuleren. In 1993 werd hij in Dar es Salaam benoemd tot hoogleraar.

Na zijn terugkomst uit Tanzania werd hij buitengewoon hoogleraar in Nijmegen. In de jaren die volgden kwamen zijn capaciteiten tot volle bloei in veel landen, waaronder Bangladesh, Indonesië, Nepal, Turkije, China, Filippijnen, Zuid-Afrika, Laos, Myanmar, Syrië en Guatemala. Veel van zijn onderzoeksprojecten in deze landen hebben al geleid of gaan nog leiden tot een promotie. Van Palenstein Helderman had een groot aandeel in het document ‘Basic package of oral care’. Dat is een eenvoudig hanteerbaar model voor de trapsgewijze ontwikkeling

van mondzorgverlening, passend bij het (economisch) ontwikkelingsniveau van een land. In 2002 werd hij benoemd in de Development and Oral Health Promotion Committee van de Fédération Dentaire Internationale. Een megaprestatie is dat Van Palenstein Helderman in de World Health Organisation (WHO) een omwenteling teweeg heeft gebracht in het denken. In die belangrijke organisatie was altijd drinkwaterfluoridering bepleit als belangrijkste preventieve maatregel voor de mondgezondheid, maar door dit niet aflatend op de agenda te plaatsen heeft hij voor elkaar gekregen dat nu wereldwijd fluoridetandpasta als primaire preventieve maatregel wordt beschouwd.

Kenmerkend voor Van Palenstein Helderman is zijn maatschappelijke betrokkenheid, enorme inzet en veel overtuigingskracht. Dit blijkt onder andere uit het feit dat hij sedert 1998 is verbonden aan de stichting Dental Health International Nederland, maar ook uit zijn werk voor het NTvT. Zijn inbreng in de redactie wordt zeer gewaardeerd en gerespecteerd.

Namens het *Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde* en namens vele anderen uit de wereld van de mondzorg danken wij collega Van Palenstein Helderman zeer voor zijn grote inbreng in de wereldwijde voortgang van de mondgezondheid en feliciteren wij hem van harte met zijn dik verdiende koninklijke onderscheiding. (J.J.W. Huddleston Slater en C. de Baat)

Promoties

R.E. Jung

Op 11 mei verdedigde Ronald Ernst Jung zijn proefschrift getiteld ‘In situ forming membranes and matrices for guided bone regeneration’ aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Jungs onderzoek betrof het laten groeien van bot met polyethyleenglycol. Zijn promotor was prof. dr. D. Wismeijer.

Technieken voor geleide botregeneratie (‘guided bone regeneration’) maken het mogelijk op plaatsen waar een tekort aan bot is, bot te laten groeien om vervolgens implantaten te kunnen plaatsen. Tot nu toe werd dit gedaan met prefab-membranen. Jung onderzocht een nieuw vloeibaar materiaal van polyethyleenglycol.

Polyethyleenglycol zou een grote biocompatibiliteit hebben, een selectieve celbarrière vormen, effectief zijn in botregeneratie en eenvoudig zijn in gebruik. Jung testte de hydrogel van polyethyleenglycol in een aantal klinische en preklinische

onderzoeken om te zien hoe het zou kunnen worden gebruikt voor geleide botregeneratie.

Zijn bevindingen toonden aan dat polyethyleenglycol geschikt is voor gebruik als een zich *in situ* vormend barrièremembraan of als een matrix/drager voor bioactieve proteïnen bij behandelingen gericht op botregeneratie bij defecten, onder andere rond implantaten. Tevens bleek de behandelingsduur voor het plaatsen van een membraan een factor 3 kleiner te zijn dan die voor een vergelijkbare behandeling met een standaardmembraan. De onderzoeksresultaten lieten zien dat met een membraan van polyethyleenglycol zowel klinisch als röntgenologisch vergelijkbare resultaten werden behaald als met een standaardmembraan. Het proefschrift is te downloaden via VU-DARE.

L.C. Pham

Aan de Universiteit van Amsterdam promoveerde op 18 mei Chi Pham op haar proefschrift met de titel ‘Microbial community

Het bot in het oog houden

Aan het Universitair Medisch Centrum St Radboud van de Radboud Universiteit Nijmegen aanvaardde op 1 april prof. dr. G.J. Meijer met het uitspreken van zijn inaugurale rede het ambt van hoogleraar met de leeropdracht Orale Implantologie. Zijn oratie had als titel 'Listen to the bone'.

Meijer verhaalde op plastische wijze over de geschiedenis van de tandheelkunde en het bestrijden van cariës en de vermeende tandwormen door de eeuwen heen. Extractie van gebitselementen werd veelal gezien als afdoende therapie en mede daardoor leeft ook de wens tot vervanging van gebitselementen al vele eeuwen. Zo bleken de Etrusken 700 jaar voor Christus al meesters in het maken van gebitselementen uit ivoor en been. Hun kennis en vaardigheden gingen mettertijd ook weer verloren en pas in de negentiende eeuw ontstond serieus hernieuwde aandacht voor prothetische vervanging van gebitselementen. Heden ten dage dragen ongeveer 2 miljoen Nederlanders een gebitsprothese. Bij velen van hen treedt vanwege ongunstige belasting kaakbotreductie op. Ter preventie van kaakbotreductie worden in de mandibula vaak implantaten geplaatst in de cuspidaatregio's. Meijer bepleitte eenzelfde behandelstrategie voor de maxilla. Door ook daar tijdig implantaten te plaatsen, kan volgens

hem worden voorkomen dat na kaakbotreductie alleen nog maar implantaten kunnen worden geplaatst als een augmentatie met autoloog bot uit de crista iliaca is uitgevoerd. De kosten daarvan bedragen al gauw 5 keer die van tijdige plaatsing van implantaten en dat komt neer op circa € 20.000,-. Of in de maxilla kaakbotreductie zal gaan optreden en zich daarmee de noodzaak voor het plaatsen van implantaten zal voordoen, is lastig te voorspellen, aldus Meijer. Omdat er sprake is van grote individuele verschillen is het belangrijk onderzoek te doen naar de kwaliteit van het bot en het voorkomen van bruxisme bij de patiënt. Om patiënten te behoeden voor hoge kosten en veel ellende, beveelt de hoogleraar aan bij patiënten die hun gebitsprothese overmatig belasten tijdig preventief 4 of 2 implantaten in de maxilla te plaatsen en alle patiënten met een gebitsprothese elke 2 jaar te controleren.

interactions: effects of probiotics on oral microcosms'. Haar promotoren waren prof. dr. W. Crielaard en prof. dr. J.M. ten Cate.

Pham ontwikkelde een nieuwe, makkelijke, kostenefficiënte, nauwkeurige techniek voor screening van het orale microbiële ecosysteem. De nadruk lag daarbij op verstoring van het orale microbiële ecosysteem door 2 stammen van het probioticum *Lactobacillus* met betrekking tot de microbiële samenstelling, de productie van zuren en het cariogene potentieel. Methoden om bacteriële ecosystemen te karakteriseren zijn belangrijk voor onderzoek naar mondgezondheid. Dergelijke methoden kunnen microbiële ecosystemen op verschillende manieren karakteriseren, bijvoorbeeld om effecten van behandelingen te volgen, aaneenschakelingen van microbiotica gedurende de ontwikkeling van cariës en parodontitis te bestuderen, of het risico op mondziekten te beoordelen.

Wijzigingen in bestuur NTvT

Tijdens de jaarlijkse voorjaarsvergadering en diner van de Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde BV heeft op 17 mei een aantal wijzigingen plaatsgevonden in de raad van commissarissen. Mevrouw E.C.M. Bouvy-Berends trad terug als voorzitter. Zij was lid van het bestuur vanaf oktober 1986; in 1996 werd zij commissaris en lid van het bestuur van de Stichting

tot Bevordering Tandheelkundige Kennis (SBTK) als gevolg van het omzetten van de stichting NTvT in de BV NTvT. In 2004 volgde Bouvy-Berends de heer A. Heyboer op als voorzitter van de raad van commissarissen en de SBTK. Dr. F.K.L. Spijkervet is nu haar opvolger als voorzitter. De heer R.W.R. Steures trad eveneens af. Hij werd in mei 1995 bestuurslid en trad in

1996 toe als commissaris en lid van het bestuur van de SBTK. Beide bestuursleden ontvingen als dank voor al hun werkzaamheden en inzet voor het NTvT een gegraveerde NTvT-penning en een mooie bos bloemen.

Tot de Raad van Commissarissen zijn toegetreden J. Craandijk, tandarts en jurist te Leiden, en mevrouw prof. dr. Y. Ren, hoogleraar Orthodontie te Groningen. Met haar is ook de orthodontie weer vertegenwoordigd in de raad.

Scheidend voorzitter E.C.M. Bouvy-Berends met NTvT-penning en bloemen.

Verwijzing

De actuele agenda, overige berichten en aanvullende personalia zijn te vinden op de website (www.ntvt.nl) en in de digitale Nieuwsbrief.

Congresnieuws

Lifestyle

Veel patiënten zullen het graag horen: 1 of 2 glazen wijn na het eten verlaagt de kans op parodontitis. Noten, wat chocola (met minstens 70% cacao), visolie en beweging kunnen hetzelfde doen. Iain Chapple (Birmingham Dental School) liet in zijn lezing 'Voeding en het parodontium' zien dat er duidelijk een verband was tussen levensstijl en parodontale aandoeningen. Hij was spreker op het congres 'Lifestyle' van de Nederlandse Vereniging voor Parodontologie (NVvP), op 8 april in het Beatrixtheater in Utrecht.

Uiteraard is voeding niet de enige oorzaak van parodontitis. Chapple maakte aannemelijk dat genetische factoren een belangrijke rol spelen bij de individuele reactie op voedsel, in het bijzonder op de zogenoemde oxidatieve stress die een maaltijd

met veel glucose kan veroorzaken. Een vergelijkbaar verhaal valt te vertellen over plaque: immuunsystemen van verschillende personen reageren verschillend op de aanwezigheid ervan. Daardoor kan één persoon veel plaque hebben en geen parodontitis en de andere weinig plaque en ernstige parodontitis.

Genetische factoren spelen ook een rol bij systemische afwijkingen waarmee parodontitis is geassocieerd, zoals diabetes mellitus en hart- en vaatziekten. Francesco D'Aiuto (Eastman Dental Institute, Londen) liet zien dat een tweezijdige relatie blijkt te bestaan tussen metabole aandoeningen en parodontitis. Diabetes mellitus bijvoorbeeld, is een risicofactor voor parodontitis. Andersom vermindert parodontitis bij ratten de gevoeligheid voor insuline. Dat verklaart mogelijk hoe parodontitis invloed kan

hebben op het ontstaan van diabetes. Daar komt bij dat zowel parodontitis als diabetes verband houdt met het glucosemetabolisme. De afwijkingen lijken dus op verschillende manieren met elkaar verbonden te zijn en oorzaken en gevolgen zijn moeilijk uit elkaar te houden.

Dat geldt ook voor de relatie tussen stress en het parodontium, die werd behandeld door Francis Hughes (King's College, Londen). Parodontitis is geassocieerd met ernstige stress door ingrijpende gebeurtenissen. Mensen die slecht kunnen omgaan met stress kunnen bijvoorbeeld bij een verhuizing eerder last krijgen van parodontitis. Dat valt voor een belangrijk deel te verklaren uit slechtere leefgewoonten die het gevolg zijn van stress: slordiger poetsen bijvoorbeeld, of meer roken. Toch lijkt ook een directe relatie te bestaan tussen parodontitis en

stress op zich. Mogelijk heeft dat te maken met het vrijkomen van hormonen als cortisol, die het immuunsysteem onderdrukken, met veranderingen in de bloedsomloop en met verminderde speekselproductie.

Ook de veelbesproken relatie tussen parodontitis en problemen rond de zwangerschap kwam aan bod. Mark Ide (King's College, Londen) presenteerde onderzoeken die deze relatie ter discussie stelden: in het bijzonder lijkt vroeggeboorte niet te worden veroorzaakt door bacteriën uit het ontstoken parodontium. Dezelfde middag echter presenteerde Alina Kunnen (Hanzehogeschool Groningen) haar onderzoek naar de relatie tussen pre-eclampsie en parodontitis. Die relatie bestaat volgens haar wel degelijk. Zij kreeg voor haar werk de Oral B-NVVP preventieprijs uitgereikt. (G. Dekkers, bureauredacteur)

Uitgeslapen

Sinds het mandibulair repositie-apparaat (MRA) door de zorgverzekeraars wordt vergoed zien veel snurkers hierin de oplossing voor hun slaapprobleem. Neuroloog Oscar Vogels zette de bezoekers van het congres 'Uitgeslapen', dat op 15 april door de Nederlandse Vereniging voor Tandheelkundige Slaapgeneeskunde (NVTS) was georganiseerd, echter weer met beide benen op de grond: MRA is slechts een eindstation van een van de 80 slaapproblemen. Zo kan de oorzaak van apneu ook in de hersenen of het hart liggen.

Voor deze bezinning bespraken Eppo Wolven en Caroline Driessen patiënten met craniofaciale anomalieën die door obstructie van de bovenste luchtweg kampen met het obstructief slaapapneusyndroom (OSAS).

Hun behandeling bestaat uit het plaatsen van een tracheacanule, een nasofaryngeale tube of het gebruiken 'continues positive airway pressure' (CPAP). Er kan een mandibulardistractie worden uitgevoerd als het probleem tenminste niet bij de epiglottis ligt. De resultaten na zo'n distractie laten zien dat een aanzienlijk deel van de patiënten toch nog CPAP nodig heeft omdat de obstructie niet volledig is verholpen.

Vervolgens toonde Thomas Wessendorf aan dat obstructieve slaapapneu (OSA) een risicofactor is voor het ontstaan van hart- en vaatziekten en het veroorzaken van verkeersongelukken door vermoeidheid. Het aantal patiënten met OSA neemt toe met de toename van het lichaamsgewicht en de leeftijd. Wessendorf gaf verder aan dat de apneu-hypopneu-index (AHI) niet altijd alles zegt: zo zou een patiënt die lange

apneus heeft van 1,5 minuut volgens de AHI laag scoren, maar is het zuurstoftekort wel degelijk ernstig.

Het aanvragen van de vergoeding van een MRA is volgens Dolf Hehenkamp niet altijd gemakkelijk, omdat niet alle zorgverzekeraars de CBO-richtlijn voor de diagnose hanteren, de technische kosten vergoeden of slechts bepaalde typen MRA vergoeden. Belangrijkste boodschap was dat de tandarts moet communiceren met de zorgverzekeraar in het belang van zijn patiënt.

Michiel Doff besprak de resultaten van onderzoek naar het gebruik van MRA versus CPAP bij patiënten met milde en ernstige OSAS. Zo blijkt dat bij milde OSAS de AHI na 1 jaar behandeling met MRA was gedaald, maar daarna weer steeg. Bij een ander onderzoek onder

ernstige en niet-ernstige OSAS-patiënten bleek dat CPAP en MRA de AHI even goed verlaagden, maar dat bij de niet-ernstige groep de MRA beter scoorde dan CPAP en bij de ernstige groep juist andersom. De conclusie luidde dat bij milde en matige OSAS de MRA de eerste keus therapie is. Steffanie Veldhuis presenteerde de resultaten van een pilotonderzoek waarbij 8 patiënten een gecombineerde CPAP-MRA-therapie kregen. De conclusie was dat het bij een selectieve groep bruikbaar is.

Verder gaven Haye Remmelink en Aarnoud Hoekema een overzicht van de relevantie slaapgeneeskundige literatuur van het afgelopen jaar en presenteerden Michiel Doff en H.P. Volken een aantal casus van behandelingen met MRA. (J.S. van der Vos, bureauredacteur)